

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

користання не одного, а декількох методів фінансування. Так, поряд з акціонерним фінансуванням може використовуватися кредитування. При змішаному фінансуванні необхідно контролювати частку власних джерел фінансування інвестицій.

Для визначення частки власних коштів у загальному обсязі інвестицій можна використовувати коефіцієнт самофінансування ($K_{сф}$):

$$K_{сф} = BK / I,$$

де BK – власні кошти підприємства (чистий прибуток і амортизаційні відрахування);

I – загальна сума інвестицій.

Рекомендоване значення показника – не нижче 0,51 (51%). При більш низькому значенні (наприклад, 0,49) підприємство втрачає фінансову незалежність по відношенню до зовнішніх джерел фінансування (позиковим і залученими коштами).

Висновки

Реалізація інвестиційних проектів відіграє центральну роль в економічному процесі, вона визначає можливість подальшого загального зростання економіки. В результаті інвестування засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, зростає прибуток промислових підприємств, розвиваються та йдуть вперед в економічній конкуренції галузі та підприємства, що в найбільшому ступені задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Отриманий приріст прибутку частково знову накопичується, проходить подальше збільшення виробництва, процес повторюється безпе-

рервно. Таким чином, реалізація інвестиційних проектів та отримання прибутку в результаті його перерозподілу і обумовлюють його подальше зростання та забезпечують розширене відтворення.

Список використаних джерел

1. Гриньова В.М., Щабельська І.В. Методичні рекомендації по роботі інвестиційної політики підприємства // Вісник ХДЕУ. – 2001. – №3(19). – С. 49–51.
2. Щабельська І.В. Оцінка сталості й ефективності інвестиційного проекту // Управління розвитком. – ХДЕУ. – 2002. – №2. – С. 23–26.
3. Щабельська І.В. Соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю на підприємстві. Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць № 143. – Дніпропетровськ, ДНУ. – 2002. – С. 135–140.
4. Щабельська І.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємства // Матеріали 6-ї Міжнародної науково-технічної конференції «Фізические и компьютерные технологии в народном хозяйстве» / Харків. – 2002. – С. 227–229.
5. Шевченко І.В. Методичні засади реалізації інвестиційного проекту // Матеріали 7-ї Міжнародної науково-технічної конференції «Фізические и компьютерные технологии в народном хозяйстве». – Харків. – 2003. – С. 182–184.
6. Терещенко О.О. Ставка дисконтування у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень / О.О. Терещенко // Фінанси України. – 2010. – №9. – С. 77–90.
7. Чернов В.А. Инвестиционный анализ: [учеб. пособие для студентов вузов] / В.А. Чернов; под ред. М.И. Баканова. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 159 с.

С.В. ПРОХОРЧУК,

к.е.н., доцент, Міжнародний університет бізнесу і права (Херсон)

Аналіз інноваційної політики розвинених країн

На сучасному етапі інноваційного розвитку національної економіки України важливим є врахування світового досвіду. Автором аналізується інноваційна політика розвинених країн із виявленням загальних особливостей.

Ключові слова: інвестиції, інноваційна політика, інноваційний розвиток, податкові пільги.

С.В. ПРОХОРЧУК,

к.э.н., доцент, Международный университет бизнеса и права

Анализ инновационной политики развитых стран

На современном этапе инновационного развития национальной экономики Украины важно учитывать мировой опыт. Автором анализируется инновационная политика развитых стран с определением общих особенностей.

Ключевые слова: инвестиции, инновационная политика, инновационное развитие, налоговые льготы.

S.V. PROKHORCHUK,

candidate of economic sciences, docent, International University of Business and Law

Analysis of innovation policy in the developed countries

At the present stage of innovation development of national economy of Ukraine is important to take into account international experience. The author analyzes the innovation policy of developed countries with the identification of common features.

Keywords: investment, innovation policy, innovative development, tax incentives.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації призвели до загострення технологічної боротьби між національними компаніями і країнами в цілому. Компанії, які активно ведуть розробки та впроваджують нові технології, можуть розраховувати на більш значну частку на національному і світовому ринках, ніж ті, що в інноваційному розвитку недостатньо активні. Значне місце в цьому процесі мають відігравати нові

підходи до формування інноваційної стратегії на основі використання кращих зразків світового досвіду в цій сфері.

Детальне вивчення економічних джерел свідчить, що проблема розвитку національної інноваційної політики існує і потребує більш детального вивчення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню інноваційної політики держави присвячені праці ба-

гатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Г.О. Андрощука, Ю.М. Бажала, А.С. Гальчинського, М.В. Гамана, В.М. Геєця, Е.Д. Малькова, Ф.П. Ткачика, О.А. Шатило та ін. Все ж питання щодо аналізу вивчення зарубіжного досвіду розвитку інноваційних процесів розвинених країн залишаються не вирішеними та потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає у вивченні зарубіжного досвіду, аналізі інноваційної політики розвинених країн і пошуку механізмів впровадження їх в національній економіці.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетними програмами країн, які ставляться до числа світових лідерів, є програми науково-технічного розвитку. Поряд із цим усе більш активну, а іноді й вирішальну роль в інноваційних процесах грає підприємницький сектор – великий і малий бізнес, транснаціональні корпорації.

Наразі в Україні даний найважливіший ресурс економічного розвитку використовується незначно, що не дає економічного ефекту. Причиною є ряд проблем, для виявлення яких необхідно порівняти інноваційні політики розвинених країн, де інноваційне підприємництво досягло певних успіхів.

У більшості країн із розвинутою економікою регулювання й стимулювання інноваційних процесів в основному відбувається через національні дослідницькі програми й різні рівні державної участі. Залежно від ступеня державного регулювання процесу інноваційного розвитку можна виділити чотири основних моделі науково-технічного розвитку промислово розвинених країн [1]:

1. Країни – лідери в науці, орієнтовані на реалізацію великих цільових проектів. Як правило, значна частка науково-технічного потенціалу зосереджена в державному секторі економіки (США, Англія і Франція).

2. Країни, орієнтовані на розвиток сприятливого інноваційного середовища та раціоналізацію всієї структури економіки (Німеччина, Швеція, Швейцарія);

3. Країни, що розвивають сприйнятливість до досягнень світового науково-технічного прогресу і координуючі дії різних секторів у науково-технічній області (Японія і Південна Корея).

4. Країни нової, що тільки формується, моделі науково-технічного розвитку, орієнтовані на створення розвинутого індустріального середовища з використанням інноваційного фактору. Розвиток економік країн цієї групи відбувається за рахунок запозичення досягнень світового науково-технічного прогресу (Китай, Індія).

Зауважимо, що у цілому країни, зацікавлені у своєму розвитку, ідуть по шляху формування відповідного соціально-економічного середовища, і тільки на його основі може виникнути інноваційне середовище.

Курс на інноваційний розвиток в Україні визначає перехід її економіки до якісно нового стану. Він супроводжується активізацією інноваційної діяльності, що дасть змогу реорганізувати економіку на основі розвитку наукоємних виробництв, впровадження у виробництво прогресивних високотехнологічних процесів, розробки та випуску нової конкурентоспроможної продукції. За всієї важливості прямого державного фінансування й управління інноваційними процесами у ринкових умовах необхідно задіяти внутрішні механізми фінансування інноваційної діяльності, коли відбувається взаємодія важелів і стимулів господарської діяльності між учасниками інноваційного процесу.

Країни – члени ЄС мають великий досвід у наданні податкових пільг, спрямуванні прямих закордонних інвестицій в інноваційній сфері, підтриманні ринку капіталів, удосконаленні системи охорони інтелектуальної власності, утворенні кластерів, установленні державно-приватного партнерства з метою заохочення інновацій, а також навчання персоналу у сфері інновацій.

Як свідчить світовий досвід, одним із найбільш поширених механізмів стимулювання інновацій у руках держави є система оподаткування з її інструментами. Податкові стимули різняться по адресату (наприклад, орієнтація на малий інноваційний бізнес), формам (зменшення бази оподаткування, зниження податку на прибуток корпорацій), цілям (зниження собівартості наукомісткої продукції, залучення в бізнес кваліфікованого дослідницького персоналу, амортизація наукового устаткування, стимулювання інноваційної діяльності в пріоритетних напрямках та ін.), тимчасовим рамкам (можливості перенесення податкових пільг на минулі або майбутні податкові періоди).

За останні двадцять років у різних країнах проведений ряд наукових досліджень по вивченню ефективності податкових пільг на макро- і мікрорівні. Багато досліджень підтверджують, що такі пільги ведуть до додаткових інвестицій на проведення НДДКР у приватному секторі. Однак через неоднозначність або навіть суперечливість результатів цих досліджень одні країни (США, Японія, Франція, Канада, Австралія, Південна Корея, Сінгапур, Нідерланди) активно використовують у своїй науково-технічній політиці різні схеми податкового стимулювання, у той час як інші (Німеччина, Фінляндія, Польща) відмовилися від них або застосовують в обмеженому обсязі [2].

Варто зазначити і те, що податкові системи різних країн використовують різноманітні засоби стимулювання інноваційної діяльності. А найчастіше країнами – членами ЄС використовуються податкові кредити та повернення податків. На думку деяких авторів [2, 6] можливість використання податкового кредиту застосовується частіше, ніж повернення податків, і передбачається податковими системами Австрії, Бельгії, Данії та Великобританії.

Найбільш ефективним із усіх методів податкового стимулювання, як показує досвід зарубіжних країн, є застосування інвестиційного податкового кредиту для забезпечення технологічного оновлення. Зазначимо, що саме за допомогою цього регулюючого інструменту у Японії, США, Західній Європі, промислово розвинених країнах Східної Азії була забезпечена реалізація моделей інноваційного розвитку економіки. А у Франції для створення нових підприємств податковий кредит використовується і для прискорення розвитку економічно відсталих регіонів, а в Італії – для стимулювання розвитку південних регіонів [2].

Питання, які стосуються інноваційної діяльності, впродовж останніх років є одними з основних у діяльності ЄС. Варто зазначити і те, що практично у всіх західноєвропейських країнах було прийнято програми, які стосувалися стимулювання інноваційної діяльності і використовувались різні методи та інструменти. Наприклад, у таких країнах, як Німеччина, Франція, Великобританія, США, Канада, Японія, Нідерланди, Бельгія, Швеція, Фінляндія, реалізуються комплексні стратегії розвитку. Такі стратегії називаються локальними, або регіональними інноваційними стратегіями. Метою стратегій розвитку є стимулювання нових інноваційних підприємств та

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

підтримання вже існуючих [3]. Деякі країни використовують опосередковані методи стимулювання інновацій. До таких країн можна віднести Фінляндію, яка є однією з найбільш інноваційних держав світу і тривалий час ефективно використовує субсидії для підприємств, які впроваджують інновації.

Одним з основних рушійних факторів розвитку будь-якого економічного процесу є інвестиційні ресурси. А у поєднанні з інноваціями інвестиції дають вагомий позитивний ефект, оскільки вони не лише збільшують кількість робочих місць і обсяги виробленої продукції, а й знижують вартість одиниці продукції, покращують її якість, підвищують рентабельність виробництва та умови праці.

У розвинених країнах Європи одним із важливих інструментів стимулювання інноваційної діяльності є державно-приватне партнерство у сфері інновацій. Державно-приватне партнерство охоплює різноманітні форми довготривалої співпраці між органами державної влади та приватним сектором і має значну частку у фінансуванні досліджень та розвитку [4].

Найуспішніше державно-приватне партнерство функціонує в Австрії, де розробили і почали втілювати дві програми державно-приватного партнерства Kplus і Kind/Knet, метою яких було зміцнення зв'язків між промисловим сектором та наукою. Такі програми дали змогу розробити конкурентні процедури вибору інноваційних проектів.

У Німеччині значну увагу приділяють сприянню практичної співпраці між наукою та реальним сектором економіки. Велику увагу приділяють розширенню мереж кооперації та об'єднань потенціалу науково-дослідних установ і компаній через створення інноваційних союзів та кластерів. Також у країні започатковано програми та механізми, які мають на меті покращити умови здійснення НДДКР і прискорити впровадження на практиці інновацій. Для цього були створені програми для сприяння інноваційній діяльності підприємств малого та середнього бізнесу, спеціальні програми підтримки науково-дослідної та інноваційної діяльності, програми підтримки засновників інноваційних компаній тощо [3].

Розвиток інновацій є одним з найважливіших завдань також і в Чехії. В цій країні у впровадженні інновацій важливу роль відіграють прямі закордонні інвестиції. В Чехії державною підтримкою користуються кластери та технокластери, які одержують безпосередню інвестиційну допомогу у формі дотацій, а також фінансування окремих робіт [5].

Ще однією країною, в якій підтримка інноваційних проектів є важливим завданням, є Іспанія. Тут підтримку отримують як локальні, так і регіональні програми розвитку. В цій країні на стимулювання високоінноваційних інвестицій в підприємства, а особливо підприємства малого та середнього бізнесу, у розвиток інноваційного потенціалу підприємств та наукових установ, а також та підвищення кваліфікації людського капіталу на підприємствах спрямовується фінансова допомога у вигляді дотацій [3, 6].

Розглядаючи питання стимулювання інноваційної діяльності в зарубіжних країнах, неможливо обійти увагою діяльність технополісів та технологічних парків, які є досить поширеними в економічно розвинених країнах.

На сьогодні у світі нараховується декілька сотень технопарків різних видів, більшість з яких зосереджено у США, Європі, Японії та Китаї, тобто в тих регіонах, що є економіч-

но найвагоміші та найдинамічніше розвиваються. Сьогодні в США функціонує понад 140 наукових та технологічних парків, а з 25 найбільших університетів 23 мають наукові парки, де створено сотні компаній і тисячі робочих місць. У Фінляндії нараховується понад 17 парків, у Китаї – понад 53 національні парки (спеціальні технологічні зони), 50 провінціальних парків та 30 парків при університетах. До японського технополісу Tsukuba входять три технопарки, понад 50 державних дослідних інститутів [6, 1].

У розвинених країнах також надають фінансову підтримку інноваційним проектам. Для фінансування інноваційної діяльності досить широко застосовуються позикові кошти, банківські кредити, а також державне фінансування. Частка банківських кредитів, спрямованих на розвиток малих інноваційних підприємств, у розвинених країнах становить 20–40%, а в Україні вона значно нижче й не перевищує 8% [7].

Для більшості країн Західної Європи і США характерний приблизно рівний розподіл фінансових ресурсів на НДДКР між державним і приватним капіталом. В Японії ж частка приватних інвестицій перевищує 80% [2]. До державних методів стимулювання в розвинених країнах можна віднести фінансування досліджень, кредитування, субсидування частини процентних ставок по кредитах на НДДКР, надання в користування державних площ на пільгових або пайових умовах для здійснення науково-інноваційної діяльності, а також державного замовлення.

Державна фінансова підтримка спрямована в основному на підтримку фундаментальних досліджень. Найважливішу роль у розвитку НДДКР відіграють національні наукові фонди, які пропонують спектр програм по підтримці наукових проектів за допомогою надання грантів і кредитів. Так, низькопроцентні позики одержали більш широке поширення у Західній Європі, ніж у США. Наприклад, у Фінляндії Національне технологічне агентство (TEKES) виділяє кошти, що покривають 35–60% необхідних видатків на науково-інноваційний проект. В Естонії такий вид фінансування спрямований на підтримку прикладних досліджень і може покривати від 60 до 75% всіх видатків фінансованого проекту [7].

Як правило, у розвинених країнах сформований перелік пріоритетних напрямів, підтримку одержують дослідження та розробки підвищеної значимості для країни в цілому.

Серед непрямих методів стимулювання інноваційної активності можна виділити інформаційну підтримку інноваційної діяльності. Яскравим прикладом цього є Закон про японську технічну літературу (1986 рік у США). У рамках цього закону в США була організована служба, що займалася перекладом науково-технічних журналів і звітів, видаваних у Японії. У Великобританії Міністерство інновацій вищих навчальних закладів і підвищення кваліфікації на своєму офіційному сайті розміщає великий масив документів, які можуть виявитися корисними учасникам інноваційного процесу. У Німеччині важливим джерелом інформації в області інноваційного підприємництва є Патентне відомство, а для того, щоб полегшити доступ малим і середнім підприємствам до відповідної інформації, було створено більше 20 патентно-інформаційних центрів, розосереджених по всій країні [3].

Однак крім інформаційних ресурсів у розвинених країнах існують підрозділи й установи, які беруть участь у посеред-

ницькій діяльності між розроблювачами інноваційних ідей і представниками бізнесу. До їхнього числа відносяться всілякі офіси по трансферу технологій та інноваційних брокерів.

Висновки

Підбиваючи підсумки, можна із впевненістю сказати, що не існує конкретної моделі інноваційного розвитку економіки, застосовуючи яку, в країні неминуче наступить соціально-економічне благополуччя. Дослідження практики стимулювання, заохочення та підтримання інновацій у економічно розвинених країнах дає нам підстави дійти висновків про те, що кожна країна використовує свої інструменти сприяння інноваційній діяльності.

Але безумовно, можна виділити найважливіші інструменти, які використовуються європейськими країнами для сприяння інноваційній діяльності: безпосереднє співінвестування інноваційних інвестицій, створення науково-технічних парків, науково-дослідних установ, центрів трансферу технологій, спрощення адміністративних процедур, податкові пільги, створення технологічних парків та ін.

У той же час існують загальні критерії, що сприяють інноваційному розвитку:

- розвинене соціально-економічне середовище, як основа інноваційного розвитку;
- тверда стратегія інноваційного розвитку, у рамках якої відібрані пріоритетні напрямки розвитку;
- податкове стимулювання інноваційного бізнесу;
- бюджетне фінансування наукових досліджень;
- інформаційна підтримка інноваційного бізнесу;
- широка мережа установ, що займаються трансфером наукомістких технологій.

Україна перебуває на початку інноваційного розвитку, і від раціональності застосування накопиченого світового досвіду й вироблення власної стратегії залежить майбутнє благополуччя країни.

Список використаних джерел

1. Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети: інформаційно-аналітичні матеріали. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/docscatalog/document>
2. Андрощук Г.О. Інноваційна політика ЄС: стратегічні напрямки // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інформація, аналіз, прогноз стратегічні важелі ефективного державного управління», Київ, 29–30 травня 2008 р. – С. 7–16.
3. Андрощук Г.О. Програма інноваційного розвитку економіки Німеччини: стратегія високих технологій // Наука та інновації, №3, 2009. – С. 72–88. 16. Керівництво Осло. Рекомендації щодо збору та аналізу даних стосовно інновацій. Третє видання. Спільна публікація ОЕСР і Євростату. Переклад з англійської та наукова редакція Андрощук Г.О. – К: УкрІНТЕІ, 2009. – 163 с.
4. Мальков Э.Д. Особенности регулирования иностранных инвестиций в отдельных зарубежных странах // Перспектива, 2012. – №3. – С. 39–41.
5. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, О.О. Молдован, Д.В. Ляпін [та ін.]; [за ред. Я.А. Жаліла]. – К.: НІСД, 2013. – 80 с.
6. Ткачик Ф.П. Інвестиційне співробітництво України з розвиненими країнами світу в напрямі регіонального розвитку // Науковий вісник. – Ірпінь, 2010. – №4 (51). – С. 12–17.
7. Шатило О.А. Фінансово-економічна складова інноваційно-інвестиційної політики розвинених країн світу: досвід для України // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – К., 2011. – Вип. 2. – С. 264–271.

В.В. ГОТРА,

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства, Ужгородський національний університет

Державні пріоритети стимулювання інвестиційної діяльності АПК

У статті досліджено сутність і специфіку державного регулювання інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку аграрно-промислового комплексу. Розглянуті основні проблеми інвестиційної діяльності у вітчизняній економіці. Визначені пріоритетні напрями стимулювання інвестиційного розвитку АПК.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, методи державного стимулювання інвестиційної діяльності, інвестиційний процес, інноваційний шлях розвитку.

В.В. ГОТРА,

к.э.н., доцент кафедры экономики предприятия, Ужгородский национальный университет

Государственные приоритеты стимулирования инвестиционной деятельности АПК

В статье исследованы суть и специфика государственного регулирования инвестиционно-инновационного обеспечения развития аграрно-промышленного комплекса. Рассмотрены основные проблемы инвестиционной деятельности в отечественной экономике. Определены приоритетные направления стимулирования инвестиционного развития АПК.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционная политика, методы государственного стимулирования инвестиционной деятельности, инвестиционный процесс, инновационный путь развития.

This article explores the nature and specifics of state regulation of investment and innovation to ensure the development of agro – industrial complex. The basic problem of investment in the domestic economy. Priority areas of investment to stimulate agricultural development.

Keywords: investment, investment policies, methods of stimulation of investment, investment process, innovative way of development.